

EUROOPA KOHTU OTSUS

19. mai 1992*

Töötajate õiguste kaitse ettevõtte ülemineku korral

[...]

Kohtuasjas C-29/91,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud Kantongerecht te Groningeni (Madalmaad) eelotsusetaotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus pooleliolevas menetluses järgmiste poolte vahel:

Dr. Sophie Redmond Stichting

ja

Hendrikus Bartol ja teised,

saada eelotsust nõukogu 14. veebruari 1977. aasta direktiivi 77/187/EMÜ (liikmesriikide nende seaduste ühtlustamise kohta, mis käsitlevad töötajate õiguste kaitset äriühingute, ettevõtete või äriühingute või ettevõtete osade üleminekul, EÜT L 61, lk 26) tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president O. Due, kodade esimehed R. Joliet, F. A. Schockweiler ja F. Grévisse, kohtunikud J. C. Moitinho de Almeida, G. C. Rodríguez Iglesias ja M. Díez de Velasco,

kohtujurist: W. Van Gerven,

kohtusekretär: vanemametnik H. A. Rühl,

olles läbi vaadanud kirjalikud märkused, mille esitasid:

– Dr. Sophie Redmond Stichting, esindaja: advokaat R. Van Asperen, Groningen,

– Hendrikus Bartol ja teised, esindajad: advokaadid T. Y. Miedema ja G. W. Brouwer, Groningen,

---

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigustalituse ametnikud B. J. Drijber ja K. Banks, arvestades suuliseks menetluseks koostatud ettekannet,

kuulanud 12. veebruari 1992. aasta kohtuistungil ära Dr. Sophie Redmond Stichtingi suulised märkused,

kuulanud 24. märtsi 1992. aasta istungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. 21. jaanuari 1991. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. jaanuaril 1991, saatis Kantongerecht te Groningen EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule eelotsuse saamiseks rea küsimusi nõukogu 14. veebruari 1977. aasta direktiivi 77/187/EMÜ liikmesriikide nende seaduste ühtlustamise kohta, mis käsitlevad töötajate õiguste kaitset äriühingute, ettevõtete või äriühingute või ettevõtete osade üleminekul (EÜT L 61, lk 26, edaspidi „direktiiv”) tõlgendamise kohta.

2. Need küsimused tekkisid kohtumenetluses ühelt poolt Sophie Redmondi fondi (Dr. Sophie Redmond Stichting) ning teiselt poolt Hendrikus Bartoli ja veel kaheksa isiku vahel.

3. Kohtuasja toimikust nähtub, et põhikohtuasja hageja on fond, mis tegeleb muu hulgas teatavatest Madalmaade ühiskonnagrupidest pärinevate narkosõitlaste abistamisega. Kostjad on fondi töötajad, kelle töölepingutele kohaldatakse Madalmaade tsiviilkoodeksi sätteid.

4. Groningeni omavalitsus, kes andis fondile toetusi, mis olid tema ainsaks tuluallikaks, lõpetas toetuste andmise alates 1. jaanuarist 1991 ning suunas need ümber Sigma fondile, mis on teine narkosõitlasi abistav fond.

5. Tuludeta jäänud Sophie Redmondi fond esitas tsiviilkoodeksi artikli 1639w alusel Kantongerecht te Groningenile hagi töölepingute lõpetamiseks oma nende töötajatega, keda Sigma fond tööle ei võtnud.

6. Kuna osa põhikohtuasja kostjatest tuginesid tsiviilkoodeksi artikli 1639aa ja järgnevate artiklite sätetele, mis lisati tsiviilkoodeksisse seoses direktiivi ülevõtmisega siseriiklikku õigusesse, siis pidi Kantongerecht, – kes on esimese astme ja antud asjas ka viimase astme

kohus – lahendama küsimuse direktiivi tõlgendamisest. Ta otsustas menetluse peatada, kuni Euroopa Kohus teeb eelotsuse järgmiste küsimuste kohta:

„a) Kas mõiste „ettevõtja [...] üleminek [...] teisele tööandjale lepingu alusel toimuva ülemineku või ühinemise tulemusena”, nagu see on sätestatud nõukogu 14. veebruari 1977. aasta direktiivis 77/187/EMÜ liikmesriikide nende seaduste ühtlustamise kohta, mis käsitlevad töötajate õiguste kaitset äriühingute, ettevõtete või äriühingute või ettevõtete osade üleminekul, hõlmab ka sellist juhtumit, kus toetust andev asutus otsustab lõpetada ühele juriidilisele isikule toetuse maksmise, mille tulemusena selle juriidilise isiku tegevus täielikult ja lõplikult lõpetatakse, ning suunab kõnealuse toetuse samaaegselt teisele juriidilisele isikule, kellel on identsed või sarnased eesmärgid, kusjuures need kaks juriidilist isikut ja toetuse andja soovivad ja on kokku leppinud, et võimalikult paljud esimese juriidilise isiku kliendid/patsiendid „antakse üle” teisele juriidilisele isikule ning et teine juriidiline isik võtab rendile kinnisvara, mida toetust andvalt asutuselt seni rentis esimene juriidiline isik, ja kasutatakse ära esimese juriidilise isiku „teadmised ja vahendid (nt töötajad)”?

b) Kas esimesele küsimusele vastamisel omab tähtsust asjaolu, et eespool nimetatud toiming ei hõlma esimese juriidilise isiku inventari üleandmist teisele juriidilisele isikule?

c) Kas küsimusele b vastamisel omab tähtsust asjaolu, et inventar, mida üle ei anta, koosneb täielikult või peaaegu täielikult abivahenditest, mida kasutatakse eespool nimetatud sotsiaalsete ja rekreatsioonifunktsioonide täitmiseks?

d) Kas ettevõtte (selle üleantud osa) säilitab oma identiteedi, juhul kui esimese juriidilise isiku kõnealuseid sotsiaalseid ja rekreatsiooniülesandeid üle ei anta, kuid antakse üle abistamisülesanne?

e) Kas eelmisele küsimusele vastamisel omab tähtsust see, kas sotsiaalseid ja rekreatsiooniülesandeid käsitatakse eraldi sõltumatu tegevusena või optimaalseks abistamiseks vajaliku abivahendina?

f) Lõpetuseks, kas kõikidele eespool toodud küsimustele vastamisel omab tähtsust asjaolu, et (kavandata) esimese juriidilise isiku tegevuse üleandmine teisele ei toimunud toetust andva asutuse ja kahe juriidilise isiku vahelise sellealase kokkuleppe/kokkulepete alusel, vaid ülemineku aluseks oli toetust andva avalik-õigusliku asutuse poliitikamuudatusel põhinev otsus lõpetada toetuse maksmine esimesele juriidilisele isikule ja suunata see teisele juriidilisele isikule?”

7. Täpsemad andmed kohtuasja faktiliste asjaolude, menetluse käigu ning Euroopa Kohtule esitatud kirjalike märkuste kohta on esitatud suuliseks menetluseks koostatud ettekandes ning edaspidi mainitakse või käsitletakse neid niivõrd, kui see on vajalik Euroopa Kohtu põhjenduste selgitamiseks.

8. Direktiivi artikli 1 lõikes 1 sätestatakse:

„Käesolevat direktiivi kohaldatakse äriühingu, ettevõtte või selle osa ülemineku suhtes teisele tööandjale lepingu alusel toimuva ülemineku või ühinemise tulemusena.”

9. Kantongerecht te Groningeni esitatud kuus küsimust käsitlevad tegelikult kahte eri aspekti, mis on seotud direktiivi kohaldamisalaga, nagu see on määratletud artiklis 1. Osa esimesest küsimusest ja kuues küsimus käsitlevad mõiste „lepingu alusel toimuv üleminek” tõlgendamist ning teised küsimused mõiste „äriühingu, ettevõtte või selle osa üleminek” tõlgendamist. Siseriikliku kohtu küsimustele vastamiseks on kohane siseriikliku kohtu nimetatud probleeme silmas pidades järjest läbi vaadata kõik nende kahe mõistega seonduda võivad tõlgendamisraskused.

„Lepingu alusel toimuva ülemineku” mõiste

10. 7. veebruari 1985. aasta otsuses kohtuasjas 135/83: Abels, EKL 1985, lk 469, punktid 11, 12 ja 13, märkis Euroopa Kohus, et kõnealuse sätte kohaldamisala ei saa hinnata üksnes grammatilise tõlgenduse alusel, kuna sätte versioonid on eri keeltes erinevad ning liikmesriikide õiguses on lepingu alusel toimuva ülemineku mõiste osas erinevused.

11. Seepärast andis Euroopa Kohus sellele mõistele piisavalt laia tõlgenduse, mis on kooskõlas direktiivi eesmärgiga – kaitsta töötajaid nende ettevõtte ülemineku korral – ning on märkinud, et direktiiv on kohaldatav kõikidele juhtumitele, kus äritegevuse eest vastutav füüsiline või juriidiline isik lepinguliste suhete kontekstis vahetub ning omandab ka tööandja kohustused ettevõtte töötajate ees (vt viimati 15. juuni 1988. aasta otsus kohtuasjas 101/87: Bork International, EKL 1988, lk 3057, punkt 13).

12. Eelkõige on Euroopa Kohus leidnud, et direktiivi kohaldamisalasse kuulub juhtum, kus ruumid olid renditud, rendileping lõpetati ning omanik võttis üle ettevõtte juhtimise (vt 17. detsembri 1987. aasta otsus kohtuasjas 287/86: Ny Mølle Kro, EKL 1987, lk 5465), juhtum, kus restorani rendileping lõpetati ja sõlmiti uus rendileping uue rentnikuga, kes jätkas äritegevust (10. veebruari 1988. aasta otsus kohtuasjas 324/86: Tellerup ehk „Daddy’s Dance Hall”, EKL 1988, lk 739) ning isegi juhtum, kus diskobaar läks üle liisingulepingu alusel ning tagastati hiljem omanikule kohtu otsusega (5. mai 1988. aasta otsus liidetud kohtuasjades 144/87 ja 145/87: Berg, EKL 1988, lk 2559).

13. Nagu Euroopa Kohus märkis oma eespool nimetatud 15. juuni 1988. aasta otsuses kohtuasjas *Bork International*, punktis 14, juhul kui rendilepingu lõppemise korral lakkab rentnik olemast tööandja ja seejärel saab kolmas isik tööandjaks omanikuga sõlmitud müügilepingu alusel, võib see tegevus kuuluda direktiivi kohaldamisalasse, nagu see on määratletud direktiivi artikli 1 lõikes 1. Asjaolu, et üleminek toimub sellisel juhul kahes etapis – esmalt annab rentnik ettevõtte tagasi omanikule, kes annab selle seejärel üle uuele omanikule – ei mõjuta direktiivi kohaldatavust.

14. Sarnase struktuuriga on Kantongerechti küsimuste esemeks olev tegevus, nagu seda eelotsusetaotluses kirjeldatakse. Kõne all on olukord, kus narkosõltlasi abistava fondi tegevust toetuste kaudu rahastav kohalik omavalitsus otsustab toetused lõpetada ning

põhjustab sellega fondi tegevuse lõpetamise ja üleandmise teisele fondile, kelle tegutseb samal tegevusalal.

15. Siseriiklik kohus soovib oma kuuenda küsimusega teada, kas direktiiv on käesoleval juhul mittekohaldatav seetõttu, et ülemineku otsuse tegi avaliku võimu organ ühepoolsetl ning see ei tulenenud tema ja toetust saavate juriidiliste isikute vahelisest kokkuleppest.

16. Sellele küsimusele tuleb vastata eitavalt.

17. Esiteks on nii juhul, kui omanik otsustab vahetada rentnikku, kui ka juhul, kui riigi võimuorgan muudab oma toetustepoliitikat, tegemist ühepoolse otsusega. Sellega seoses ei saa arvesse võtta toetuse laadi, kuna mõningates liikmesriikides antakse toetusi ühepoolsete meetmetega, millega kaasnevad teatavad tingimused, ja teistes toetuslepingutega. Igal juhul toimub toetuse saaja muutmine lepinguliste suhete raames, nagu need on määratletud direktiivis ja asjaomases kohtupraktikas (eespool nimetatud 5. mai 1988. aasta otsus kohtuasjas *Berg*, punkt 19, ja 15. juuni 1988. aasta otsus kohtuasjas *Bork International*, punktid 13 ja 14). Lisaks, kuigi Euroopa Kohtule esitatud märkustes eitab Redmondi fond mis tahes lepingute sõlmimist, märgib Kantongerecht oma eelotsusetaotluse põhjenduses selgesõnaliselt, et „nii kostja kui ka Sigma fond on avaldanud valmisolekut teha aktiivselt koostööd kostja klientide/patsientide „üleandmiseks” Sigma fondile ning asutatud on tööriühm „Redmondi fondi tegevuse ülevõtmiseks Sigma fondi poolt”.

18. Teiseks, nagu komisjon oma märkustes rõhutab, on käesoleval juhul toimingu sisuks toetuste andmine fondidele või ühendustele, kes pakuvad üksnes tasuta teenuseid, kuid see asjaolu ei välista kõnealuse toimingu kuulumist direktiivi kohaldamisalasse. Nagu juba märgitud, on direktiivi eesmärk tagada töötajate õiguste kaitse ning direktiiv hõlmab kõiki töötajaid, kellele siseriiklik õigus annab teatava kaitse vallandamise vastu, isegi kui see kaitse on piiratud (11. juuli 1985. aasta otsus kohtuasjas 105/84: *Danmols Inventar*, EKL 1985, lk 2639, punkt 27, ja 15. aprilli 1986. aasta otsus kohtuasjas 237/84: komisjon v Belgia, EKL 1986, lk 1247, punkt 13). Eelotsusetaotlust käsitlevas otsuses märgitakse, et asjaomased töötajad kuuluvad Madalmaade tsiviilkoodeksi alla.

19. Kohtuistungil esitas põhikohtuasja hageja esindaja veel ühe argumendi, mille aluseks on asjaolu, et Redmondi fond on maksejõuetusega samaväärses olukorras ning selline olukord on Euroopa Kohtu kohtupraktikas selgesõnaliselt direktiivi kohaldamisalast välja jäetud, kuna on tõsine oht, et direktiivi kohaldamine maksejõuetuse puhul tooks kaasa töötajate töö- ja elutingimuste üldise halvenemise, mis on vastuolus asutamislepingu sotsiaaleesmärkidega (eespool nimetatud 7. veebruari 1985. aasta otsus kohtuasjas *Abels*, punkt 23).

20. Selle uue argumendiga, mida Euroopa Kohtule esitatud kirjalikes märkustes ei käsitletud ja mida ei toeta ka ükski kohtuasja toimikus olev dokument, ei saa nõustuda. Eespool nimetatud otsusest kohtuasjas *Abels* nähtub, et direktiivi kohaldamisalast jäetakse välja üksnes maksejõuetuks tunnistatud ettevõtete üleminekud. Isegi kui eeldada – kuigi selle kohta tõendid puuduvad – ,et Redmondi fondil oli ülemineku kuupäeval probleeme oma kohustuste täitmisega, ei ole see asjaolu ükski piisav, et üleminek direktiivi kohaldamisalast välja jätta (vt

eelkõige eespool nimetatud 11. juuli 1985. aasta otsus kohtuasjas *Danmols Inventar*, punktid 9 ja 10).

21. Seepärast tuleb siseriikliku kohtu neile küsimustele ja küsimuste osadele, mis käsitlevad direktiivi 77/187/EMÜ artikli 1 lõikes 1 sätestatud „lepingu alusel toimuva ülemineku” mõistet, vastata, et seda sätet tuleb tõlgendada selliselt, et nimetatud mõiste hõlmab olukorda, kus riigi võimuorgan otsustab lõpetada ühele juriidilisele isikule toetuse maksmise, mille tulemusena lõpetatakse täielikult ja lõplikult selle juriidilise isiku tegevus, ning suunata selle ümber teisele sama eesmärgiga juriidilisele isikule.

„Äriühingu, ettevõtte või selle osa ülemineku” mõiste

22. 18. märtsi 1986. aasta otsuses kohtuasjas 24/85: *Spijkers*, EKL 1986, lk 1119 määras Euroopa Kohus kindlaks kriteeriumid, mille alusel tuleb direktiivi kohaldamisel hinnata ettevõtte üleminekuna käsitatavaid faktilisi asjaolusid. Sellega seoses tuleb meenutada kolme punkti.

23. Tehes kindlaks, kas üleminek direktiivi tähenduses on toimunud, on esiteks otsustava tähtsusega see, kas asjaomane üksus säilitab oma identiteedi, mida näitab eelkõige tema tegevuse tegelik jätkumine või taasalustamine (eespool nimetatud 18. märtsi 1986. aasta otsus kohtuasjas *Spijkers*, punktid 11 ja 12).

24. Teiseks tuleb nimetatud tingimuste täitmist hinnates arvesse võtta kõiki asjaomast tehingut iseloomustavaid asjaolusid, nagu näiteks ettevõtte või äriühingu liiki, seda, kas antakse üle ettevõtte materiaalne vara, näiteks hooned ja vallasvara, milline on immateriaalse vara väärtus ülemineku hetkel, kas uus tööandja võtab üle enamiku töötajatest või mitte, kas kliendid antakse üle ning kui suur on sarnasus üleminekule eelnenud ja sellele järgneva tegevuse vahel ning kui pikaks ajaks tegevus peatati, juhul kui see peatati. Tuleb siiski märkida, et kõik need asjaolud on pelgalt üldise hinnangu andmiseks kasutatavad üksikandmed ning seepärast tuleb neid hinnata kogumina (eespool nimetatud 18. märtsi 1986. aasta otsus kohtuasjas *Spijkers*, punkt 13).

25. Lõpetuseks peab siseriiklik kohus Euroopa Kohtu määratletud tõlgendamiskriteeriumite alusel läbi viima vajaliku faktide hindamise, et teha kindlaks, kas kõnealune üleminek on toimunud (eespool nimetatud 18. märtsi 1986. aasta otsus kohtuasjas *Spijkers*, punkt 14).

26. Käesoleval juhul märgitakse eelotsusetaotlust käsitlevas otsuses, et toetuste üleminek ühelt fondilt teisele toimus järgmiselt: Redmondi fond lõpetas tegevuse; kõnealused kaks fondi taotleavad sama eesmärki; Sigma fond võttis osaliselt üle Redmondi fondi; kaks fondi tegid koostööd üleminekutoimingute lõpuleviimiseks; lepiti kokku, et Redmondi fondi oskusteave ja vahendid antakse üle Sigma fondile; ruumid, mille rentnik oli Redmondi fond, anti rendile Sigma fondile; viimane pakkus uusi töölepinguid osale Redmondi fondi endistest töötajatest.

27. Kõik need asjaolud on ülemineku seisukohalt olulise või isegi otsustava tähtsusega ning neid saab kasutada direktiivi artikli 1 tõlgendamiseks ja kohaldamiseks.

28. Oma teises, kolmandas, neljandas ja viiendas küsimuses kirjeldab Kantongerecht teatava vara kasutamise ja teatavate tegevuste konkreetseid asjaolusid ning soovib teada, kas need võivad ülemineku olemasolu kindlakstegemisel muuta eespool nimetatud asjaolude liigitust.

29. Mis puutub immateriaalsesse varasse, siis selle üleandmata jätmine ei näi iseenesest takistavat direktiivi kohaldamist ning siseriikliku kohtu asi on hinnata nende olulisust, kaasates need punkti 24 kohaselt antavasse üldisse hinnangusse.

30. Sama märkus kehtib ka sotsiaal- ja rekreatsioonialastele tegevustele, pidades silmas, et nende tegevuste väidetavast sõltumatuses ei piisa, et välistada direktiivi eespool nimetatud sätete kohaldamine, mis on ette nähtud mitte üksnes äriühingute, vaid ka ettevõtete ja nende osade ülemineku puhuks, millega samaväärsena võib eriotstarbelisi tegevusi käsitada.

31. Seepärast tuleb siseriikliku kohtu neile küsimustele, mis käsitlevad direktiivi 77/187/EMÜ artikli 1 lõikes 1 sätestatud „äriühingu, ettevõtte või selle osa ülemineku” mõistet, vastata, et seda sätet tuleb tõlgendada selliselt, et antud mõiste hõlmab juhtumeid, kus asjaomane üksus säilitab oma identiteedi. Et kindlaks teha, kas sellise juhtumi puhul, nagu põhikohtuasjas kõne all, on nimetatud üleminek toimunud, tuleb kõnealuse toimingu kõiki faktilisi asjaolusid täielikult arvesse võttes kindlaks teha, kas samade või sarnaste tegevustega uus juriidiline isik tegelikkuses jätkab või taasalustab samade ülesannete täitmist, kusjuures konkreetsele eesmärgile suunatud eriotstarbelised tegevused võib direktiivi kohaldamisel vajaduse korral võrdsustada ettevõtte või selle osaga.

Kohtukulud

32. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

vastuseks Kantongerecht te Groningeni 21. jaanuari 1991. aasta otsusega esitatud eelotsuseküsimustele otsustab:

1. Nõukogu 14. veebruari 1977. aasta direktiivi 77/187/EMÜ (liikmesriikide nende seaduste ühtlustamise kohta, mis käsitlevad töötajate õiguste kaitset äriühingute, ettevõtete või äriühingute või ettevõtete osade üleminekul) artikli 1 lõiget 1 tuleb tõlgendada selliselt, et „lepingu alusel toimuva ülemineku” mõiste hõlmab olukorda, kus riigi võimuorgan otsustab lõpetada ühele juriidilisele isikule toetuse maksmise, mille tulemusena lõpetatakse täielikult ja lõplikult selle juriidilise isiku tegevus, ning suunata selle ümber teisele sama eesmärgiga juriidilisele isikule.

2. Samas artiklis sätestatud „äriühingu, ettevõtte või selle osa ülemineku” mõiste hõlmab juhtumit, kus asjaomane üksus on säilitanud oma identiteedi. Et kindlaks teha, kas sellise juhtumi puhul, nagu põhikohtuasjas kõne all, on nimetatud üleminek toimunud, tuleb kõnealuse toimingu kõiki faktilisi asjaolusid täielikult arvesse võttes kindlaks teha, kas samade või sarnaste tegevustega uus juriidiline isik tegelikkuses jätkab või taasalustab samade ülesannete täitmist, kusjuures konkreetsele eesmärgile suunatud eriotstarbelised tegevused võib direktiivi kohaldamisel vajaduse korral võrdsustada ettevõtte või selle osaga.

Due

Joliet

Schockweiler

Grévisse

Moitinho de Almeida Rodríguez Iglesias

Díez de Velasco

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 19. mail 1992 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

J.-G. Giraud

O. Due